

2021-05-21

TJÄNSTESKRIVELSE
Dnr KFKS 2016/742

Kommunstyrelsen

Nämndernas uppföljning av strategiarbetet – Ett drogfritt Nacka för unga

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen fatta följande beslut.

Kommunstyrelsen noterar informationen till protokollet.

Sammanfattning av ärendet

Kommunfullmäktige i Nacka har den 21 maj 2018 antagit strategin Ett drogfritt Nacka för unga som anger mål och riktmärken för ett samhälle för unga som är fritt från alkohol, narkotika, dopning och tobak.

De berörda nämnderna har följt upp strategiarbetet och har särskilt behandlat resultaten från Stockholmsenkäten. För att bibehålla och öka samspelet i dessa viktiga frågor mellan processerna och verksamheterna, förmedla information och kunskap om de olika frågeställningarna inom strategin, samarbetar processerna både internt och externt, exempelvis med Polisen och inom lokala trygg- och säkerhetsnätverk sker samverkan med andra lokala aktörer.

Stadsledningskontoret bedömer att strategiarbetet har ökat samspelet både internt och externt och att det pågår ett brett förebyggande arbete kring dessa frågor, där många verksamheter är involverade i och utanför nämndgränserna. Det arbetet behöver fortsätta att utvecklas och likaså kommunikationen kring dessa viktiga frågeställningar så att vi kan få se resultaten av arbetet bland annat i Stockholmsenkäten kommande år framöver.

Ärendet

Kommunfullmäktige i Nacka har den 21 maj 2018 antagit strategin Ett drogfritt Nacka för unga som anger mål och riktmärken för ett samhälle för unga som är fritt från alkohol, narkotika, dopning och tobak. I samband med att strategin antogs föll det sig naturligt att kommunen i allt sitt arbete ska sträva efter att nå såväl de nationella som de regionala målen inom ANDT-området. Det fanns därför inget behov av att kommunen själv formulerade liknande mål utan satte fokus på det som var och fortfarande är den största utmaningen, droganvändningen hos unga i Nacka.

Under hösten 2018 bildades styrgruppen för strategiarbetet, som för kommunstyrelsen ska svara för att hålla ihop arbetet och följa upp det på ett övergripande plan. I detta ingår att följa upp vilka resultat som nås inom all kommunalt finansierad verksamhet kopplat till strategin och utifrån dessa stimulera utvecklingen av arbetet. Det som särskilt ska följas upp och stimuleras är:

- Nolltolerans mot narkotika, dopning och alkohol vad gäller barn och unga.
- Minska tobaksbruk och förhindra att barn och unga börjar använda tobak.
- Stöd och vård till dem som hamnat i missbruk eller beroende.

I uppföljningen ska kvalitet belysas med olika mått och ur olika perspektiv utifrån nämndernas olika ansvarsområden. Uppföljningen av kvalitet ska redovisas öppet och tillgängligt. Den så kallade Stockholmsenkäten är ett viktigt verktyg i varje nämnds uppföljning och utvärdering.

Strategin Ett drogfritt Nacka för unga gäller för alla verksamheter som verkar på kommunens uppdrag, såväl kommunala, som privata och fristående. Alla berörda nämnder, arbets- och företagsnämnden, fritidsnämnden, kulturnämnden, socialnämnden, utbildningsnämnden samt Brottsförebyggande rådet har utifrån sina respektive ansvar uppdraget att se till att strategin genomförs och följs upp. Arbets- och företagsnämnden har under 2020 inte haft någon direkt aktivitet eller åtgärd kopplad till strategin och har således inte redovisat någon uppföljning och utvärdering för 2020. Det har heller inte kulturnämnden.

Vad görs för att uppnå ett drogfritt Nacka för unga?

Många aktiviteter genomförs inom kommunens olika processer och alla ska på bred front och på olika sätt bidra till det drogförebyggande arbetet i kommunen. Kopplat till strategiarbetet finns en framarbetad matris/handlingsplan (se bilaga), där det inom varje nämnds ansvarsområde finns ett antal åtgärder och aktiviteter som särskilt ska följas upp, utvärderas och/eller stimuleras. I och med att strategiarbetet utgår brett medges samtidigt en anpassning av insatser för de olika lokala behoven till exempel i en av kommundelarna eller i en eller flera skolor. Individanpassade erbjudanden om professionellt stöd ges om sådant behov finns. Kommunikationsinsatser har genomförts och förtydligat informationen dels om det strategiska förebyggande arbetet samt vart verksamheter och/eller individer kan få råd och stöd i en uppkommen situation.

Samordning av insatser

Många olika delar av kommunens organisation bidrar ytterst till att skapa förutsättningar för Ett drogfritt Nacka för unga. Den interna styrgruppen från hösten 2018, med direktörer från alla berörda processer ses fortfarande med jämna mellanrum. Dels för att bibehålla och öka samspelet mellan processerna och verksamheterna dels för att förmedla information och kunskap om de olika frågeställningarna inom strategin. Förutom intern samordning i styrgruppen sker även samverkan med polisen och inom lokala trygg- och säkerhetsnätverk sker samverkan med andra lokala aktörer.

Under 2019 fick stadsledningen uppdraget från kommunfullmäktige att under året följa upp hur de berörda nämnderna tar ansvar för att nå målen i strategin Ett drogfritt Nacka för unga och för att säkerställa att de aktiviteter och åtgärder som vidtas också leder till önskat resultat. Det arbetet har även genomförts för verksamhetsåret 2020 där Stockholmsenkätens resultat adderats. Enkäten har besvarats av cirka 2500 nackaungdomar i årskurs 9 i grundskolan och årskurs 2 i gymnasieskolan. Det är en mycket omfattande undersökning med frågeställningar om brott och utsatthet för brott, droger, tobak, alkohol, spel, skolarbetet, fritiden och föräldrarna. Enkätsvaren är en viktig del av årets uppföljningsarbete på olika nivåer och i olika verksamheter. Exempelvis har varje grund- och gymnasieskola fått sina egna resultat av enkätsvaren och kan göra egna uppföljningar och utvärderingar utefter dem.

Nämndernas uppföljning av strategin

Fritidsnämnden har följt upp strategins olika delar och konstaterar att nämnden erbjuder kostnadsfria, drogfria mötesplatser och evenemang samt stöttar det ideella föreningslivet i det förebyggande arbetet. Stockholmsenkätens uppföljning visar att fler av Nackas unga, än i länet, uppger att de har en aktiv fritid och andelen barn och unga som är medlemmar i olika idrottsföreningar är hög.

Socialnämnden har följt upp strategiarbetet och framhåller att i de olika verksamheterna som finansieras av nämnden bedrivs det breda förebyggande arbetet med att förhindra och/eller försena debut av alkohol, narkotika, dopning och tobak samt stöd till anhöriga och föräldrar. Inom nämndens ansvarsområde finansieras även socialt uppsökande fältarbete och behandlande insatser, föräldraskapsstöd och genom miljöenheten tillsynsarbete vid köp av folköl och tobak. Arbete finns också i samverkan med externa aktörer, Polis, SSPF (skola, socialtjänst, polis och fritid), SIG (Sociala insatsgrupper), Minimaria m.fl. Resultaten från Stockholmsenkäten har följts upp och Nacka är en av de kommuner som har högst andel unga som röker, snusar, dricker mycket alkohol och testat narkotika. Över tid är alkoholanvändningen och rökning ett minskande problem, men ligger fortfarande högt jämfört med länet. Snusning har ökat markant och bland pojkar i gymnasiet och likaså vad gäller antal som testat narkotika. Utifrån Stockholmsenkätens resultat behöver intensivare ANDT-förebyggande arbete bedrivas i årskurs 9 och tidigt i gymnasieåldern. Stockholmsenkäten genomfördes strax innan pandemin startade så resultaten kan inte kopplas till de arbetssätt som förändrats under 2020. Socialnämnden har också arbetat med flera viktiga kommunikationsinsatser riktade till myndigheter, grupper och enskilda.

Utbildningsnämnden har följt upp strategiarbetet och kontinuerligt under året informerat verksamheterna om strategiarbetet Ett drogfritt Nacka för unga. Årets uppföljning har särskilt fokuserats på Stockholmsenkäten, om och hur skolorna arbetat med resultaten. Gemensamt för alla skolorna är att de arbetar med så kallade ANDT-frågor i den ordinarie undervisningen. Vad gäller Stockholmsenkäten uppger alla skolor att de informerar och diskuterar frågeställningarna och resultaten i strukturerade former med eleverna och på olika sätt, även föräldrar involveras i det arbetet. Vidare arbetar elevhälsan och mentorer förebyggande och skolorna uppger att de har ett samarbete med

externa aktörer, som exempelvis En Rökfri generation, Polarna, Mini-Maria och/eller Polisen. I princip alla skolor har deltagit i Stockholmsenkäten och arbetat vidare med resultaten av den. Flera grundskolor har uppgett att de samarbetar strategiskt med andra skolor, andra har valt att skapa egna åtgärder med anledning av sina resultat. Alla gymnasieskolorna i Nacka har dock en gemensam strategi för arbetet med enkätsvaren.

Brottsförebyggande rådet har följt upp Stockholmsenkätens resultat kring trygghet, säkerhet och andra områden som är knutna till rådets förebyggande arbete i samspel med nämndernas olika processer. Generellt svarar ungdomarna att de känner sig trygga och inte känner någon oro att röra sig i samhället som sådant. Men det finns även en uttryckt oro för den psykiska ohälsan bland unga. Rådet får vidare regelbunden uppföljning hur det är med trygghet, säkerheten och ungas droganvändning via de lokala arbetsgrupperna. Kommunpolisen är med i de lokala arbetsgrupperna och på rådets sammanträden.

Stadsledningskontorets synpunkter

Stadsledningskontoret kan konstatera att alla nämnderna har viktiga uppgifter att inom nämndernas olika ansvarsområden bidra, stötta och följa upp alla aktiviteter i den fastslagna matrisen. En sammanfattande bedömning är att Stockholmsenkäten och strategiarbetet ökat samverkan med Polisen och andra aktörer generellt, dialog och åtgärdsförslag över nämnd- och verksamhetsgränser. Detta arbete behöver självklart fortsätta att utvecklas.

Utifrån resultaten i Stockholmsenkäten pågår ett intensifierat förebyggande arbete såväl i Nackas utbildningsverksamheter som i andra verksamheter för barn och unga. Fortsatt samverkan mellan kommunen, andra aktörer och myndigheter behövs för att kunna uppnå strategin mål och riktmärken och över tid se förbättrade resultat bland annat i Stockholmsenkäten. Det är ett delat och gemensamt ansvar för att våra barn och unga ska få må bra och gå en ljus framtid till mötes.

Flera av de effekter bland barn och unga som vi skönjer under en lång pandemi, är kopplade till många frågeställningar i Stockholmsenkäten. De handlar såväl om ANDT-frågorna som en ökad psykisk ohälsa, trygghetsfrågor, civilsamhällesfrågor etc. Vi ser därför över möjligheterna till samordnade och samfinansierade lösningar som kan underlätta och stimulera riktningen i detta arbete för alla barn och unga i Nacka.

Kommunen har på flera sätt, om än i liten skala, arbetat med både informations- och kommunikationsinsatser men ser att det arbetet skulle behöva utvecklas ytterligare för att få avsedda effekter. Stadsledningskontoret ser möjligheter även där att tillsammans kunna tänka nytt framgent och finna lösningar där framtidsfonderna skulle kunna bidra till ett stimulerande arbete tillsammans med ungdomarna som strategiarbetet är till för.

Stadsledningskontoret ser en stor fördel att fortsätta arbeta med strategin Ett drogfritt Nacka för unga på lika bred front som kommunen hitintills har arbetat då

frågeställningarna handlar om ett delat ansvar för unga människors tydliga signaler om sin livssituation.

Ekonomiska konsekvenser

Beskrivna åtgärder hanteras inom beslutad budget.

Konsekvenser för barn

Syftet med strategiarbetet Ett drogfritt Nacka för unga är att på bred front förebygga arbetet mot alkohol, narkotika, dopning och tobak och arbeta med nolltolerans så att barn och unga inte nyttjar dessa substanser och därmed minskar användningen bland unga. Kommunen har skyldigheter att erbjuda professionellt individuellt stöd om sådana behov finns. Det är allas ansvar, på alla nivåer, att på olika sätt stötta ett genomtänkt förebyggande arbete, minska riskerna för missbruk och på sikt ett lidande för barn och unga i Nacka.

Handlingar i ärendet

1. Matris med beskrivningar av aktiviteter/insatser kopplade till strategin Ett drogfritt Nacka för unga
2. Protokollsutdrag från socialnämnden den 16 februari 2021, inklusive tjänsteskrivelse
3. Protokollsutdrag från fritidsnämnden den 17 februari 2021, inklusive tjänsteskrivelse
4. Protokollsutdrag från utbildningsnämnden den 18 februari 2021, inklusive tjänsteskrivelse

Mats Bohman
Trafik- och fastighetsdirektör

Karin Kollberg
Social- och äldredirektör

Anders Mebius
Kultur- och fritidsdirektör

Susanne Nord
Utbildnings- och arbetsmarknadsdirektör